

คำวินิจฉัยของ นายปรีชา เถลิงวิชัย ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕/๒๕๕๕

วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๕

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้สั่งยุบพรรคสังคมนิยม

นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยม ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ มาตรา ๖๕ วรรคสอง

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบได้ความว่า พรรคสังคมนิยมได้รับการจดทะเบียนและได้จัดตั้งพรรคการเมืองเกินเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๕๑ เคยรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ภายในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ประกาศให้สาธารณชนทราบ ตามประกาศลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๓ แต่สำหรับปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่ผ่านมาเมื่อใกล้สิ้นสุดระยะเวลาการจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง นายทะเบียนพรรคการเมืองได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ แจ้งเตือนพรรคการเมืองต่างๆ จำนวน ๓๕ พรรคให้ดำเนินการตามบทบัญญัติของกฎหมาย รวมทั้งพรรคสังคมนิยมด้วย ปรากฏว่า เมื่อพ้นเวลาตามที่กฎหมายกำหนด (คือภายในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๔) พรรคสังคมนิยมไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามนัยมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองได้ตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยม ตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้รับคำร้องไว้ดำเนินการและพิจารณาวินิจฉัยต่อไป พร้อมทั้งส่งสำเนาคำร้องให้พรรคสังคมนิยม เพื่อยื่นคำชี้แจงตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๐

หัวหน้าพรรคสังคมนิยมมีหนังสือ ลงวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า ตามข้อบังคับของพรรคสังคมนิยม ข้อ ๒๕ ได้ระบุไว้ว่า เมื่อกรรมการบริหารพรรคลาออกสองในสามของกรรมการบริหารพรรคที่มีเดิมทั้งหมดให้ถือว่ากรรมการบริหารพรรคหมดสภาพการเป็นกรรมการทั้งคณะ และให้กรรมการบริหารพรรคที่ไม่ได้ลาออกรักษาการและจัดให้มีการประชุมใหญ่เพื่อเลือกตั้ง

คณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ภายใน ๕๐ วัน โดยคณะกรรมการบริหารพรรคสังคมนิยมไทยเดิมมี ๑๘ คน ลาออกแล้ว ๑๒ คน คนสุดท้ายที่ลาออกเมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๓ คือ นายธนกร พุทธิมา นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตอบรับการลาออกเมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๕๓ ต่อมา หัวหน้าพรรค ได้จัดประชุมใหญ่เพื่อเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ แล้วรายงาน ต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง แต่นายทะเบียนพรรคการเมืองยังไม่ตอบรับ จนถึงเดือนมีนาคม ๒๕๕๔ ก็ยังไม่ตอบรับ จึงเข้าใจว่า เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองไม่ตอบรับการประชุมใหญ่เพื่อเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ ดังกล่าว พรรคสังคมนิยมไทยจึงยังไม่มีหัวหน้าพรรค โดยสมบูรณ์ ไม่อยู่ในฐานะที่จะปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ ได้ อันเป็นเหตุทำให้นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ขอให้ยุบพรรคสังคมนิยม ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยกคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง

ศาลรัฐธรรมนูญส่งสำเนาคำชี้แจงของหัวหน้าพรรคสังคมนิยมไทยให้นายทะเบียนพรรคการเมือง พิจารณา หากประสงค์จะชี้แจงเพิ่มเติมให้ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญได้

นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องเพิ่มเติมต่อศาลรัฐธรรมนูญ ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ชี้แจงเพิ่มเติมว่า

(๑) พรรคสังคมนิยมไทยมีปัญหาความขัดแย้งภายในพรรคอย่างรุนแรง ระหว่าง นายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรค กับนายสมใจ วงเวียน รองหัวหน้าพรรค และนายสุขุม วงเวียน เลขาธิการพรรค ทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมของพรรคให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ได้หลายประการ เช่น การจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ตามนัยมาตรา ๓๕ และการจัดทำงบการเงินของพรรคการเมือง ตามนัยมาตรา ๔๐ ทั้งนายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรค และนายสมใจ วงเวียน รองหัวหน้าพรรค ต่างจัดทำและยื่นต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง คนละฉบับรวมสองฉบับ การประชุมใหญ่เพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรค แยกกันเป็น ๒ คณะ โดยมีหัวหน้าพรรคและรองหัวหน้าพรรคเป็นผู้ดำเนินการ ความขัดแย้งดังกล่าวยังไม่ได้รับการแก้ไขแต่อย่างใด

(๒) กรณีที่นายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรคสังคมนิยมไทย ชี้แจงว่า ยังไม่เป็นหัวหน้าพรรค โดยสมบูรณ์ เนื่องจากนายทะเบียนพรรคการเมืองยังไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรค ตามมติที่ประชุมใหญ่เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ นั้น ตามข้อบังคับพรรคสังคมนิยม พ.ศ. ๒๕๕๒ ข้อ ๒๕ วรรคหนึ่ง (๑๐) กำหนดให้คณะกรรมการบริหารพรรคพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ เมื่อตำแหน่ง กรรมการบริหารพรรคว่างลงสองในสาม และวรรคห้า กำหนดว่า กรณีที่มีเหตุให้คณะกรรมการบริหารพรรคพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ ให้คณะกรรมการบริหารพรรคที่พ้นจากตำแหน่งอยู่ในตำแหน่งปฏิบัติ

หน้าที่ต่อไปจนกว่านายทะเบียนพรรคการเมืองจะตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ ดังนั้น นายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรคสังคมนิยมไทย จึงยังคงปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหัวหน้าพรรคสังคมนิยมไทยต่อไปตามข้อบังคับพรรค ซึ่งข้อเท็จจริงนี้ นายมงคล บานเย็น ทราบอยู่แล้ว โดยได้ดำเนินการจัดประชุมใหญ่สามัญประจำปี ๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ เพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ และได้แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ตามหนังสือลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นการปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าพรรคสังคมนิยมไทย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้อง คำร้องเพิ่มเติม พร้อมเอกสารประกอบ และคำชี้แจงของหัวหน้าพรรคสังคมนิยมไทยแล้ว มีปัญหาว่ากรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคสังคมนิยมไทย ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองหรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้มีการสั่งยุบพรรคสังคมนิยมไทย เนื่องจากพรรคสังคมนิยมไทยไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ ซึ่งบัญญัติว่า “ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน” โดยที่ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้..... (๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๕ หรือมาตรา ๖๒” และวรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่า พรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่า มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น”

พรรคสังคมนิยมไทยโต้แย้งว่า เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ ทำให้พรรคสังคมนิยมไทยไม่มีหัวหน้าพรรคและคณะกรรมการบริหารพรรคโดยสมบูรณ์ จึงไม่อาจปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้ เห็นว่า ตามข้อบังคับพรรคสังคมนิยมไทย พ.ศ. ๒๕๕๒ ข้อ ๒ วรรคหนึ่ง (๑๐) และวรรคห้า ระบุว่า เมื่อตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคว่างลงสองในสามให้คณะกรรมการบริหารพรรคที่พ้นจากตำแหน่งอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป จนกว่านายทะเบียนพรรคการเมืองจะตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ เมื่อพรรคสังคมนิยมไทยอ้างว่า มีกรรมการพรรคสังคมนิยมไทยลาออกสองในสามของจำนวน

กรรมการบริหารพรรคทั้งหมด และพรรคสังคมนิยมไทยได้จัดให้มีการประชุมใหญ่เพื่อเลือกกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ และได้เสนอรายชื่อคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว นายทะเบียนพรรคการเมืองยังไม่ได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว กรณีจึงต้องถือว่าคณะกรรมการบริหารพรรคที่พ้นจากตำแหน่งต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ข้อโต้แย้งของพรรคสังคมนิยมไทยจึงฟังไม่ขึ้น นอกจากนี้ยังปรากฏข้อเท็จจริงว่า นายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรคได้เคยลงชื่อในหนังสือถึงนายทะเบียนพรรคการเมืองในฐานะผู้รักษาการในตำแหน่งหัวหน้าพรรคสังคมนิยมไทย กรณีจึงถือได้ว่า นายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรคยังอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่านายทะเบียนจะตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคสังคมนิยมไทย พรรคสังคมนิยมไทยจึงยังมีหัวหน้าพรรคที่จะต้องปฏิบัติตามมาตรา ๓๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่พรรคสังคมนิยมไทยโดย นายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรคมิได้ปฏิบัติตามมาตรา ๓๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว จึงเป็นเหตุให้ถูกยุบพรรคได้

วินิจฉัยว่าพรรคสังคมนิยมไทยมิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๓๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคสังคมนิยมไทย

นายปรีชา เถลิมนวิชัย

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ